

Top of the Pops

Vink og vognstænger angående opgave 3

Af Ejvind Dengsø, Silkeborg Amtsgymnasium – formand for opgavekommissionen

Kaare Petersens årlige statistik over karaktergennemsnittene ved den skriftlige studentereksamen er som regel deprimerende læsning for os der holder af pop/rock-opgaven, opgave 3. Den ligger så godt som altid nederst i bunken af skriftlige discipliner - i 2005 med 7,5 i snit.

Det kan der sikkert gives rigtigt mange forklaringer på, men i stedet for at kaste mig ud i dét, vil jeg hellere bruge spaltepladsen her på opbyggelige tips efter bedste evne. Frustrerede kolleger spørger indimellem hvad man dog skal gribe til for at give pop/rock-løsningerne mere kvalitet og tyngde – i håb om at det vil føre til højere karakterer. Jeg har sammen med den øvrige opgavekommission samt fagkonsulenten lagt hovederne i blød og nedenstående er en liste over de forbedringsmuligheder og advarsler vi kom op med – baseret på vore erfaringer som skriftlige censorer.

Lad os starte med en lavmælt, men indædt gentagelse af en gammel travet: formaliteterne *skal* være i orden – mangelfuld og upræcis stemmebetegnelse / instrumentation af satsen koster simpelthen points! Det er sagt så ofte før, men åbenbart ikke med tilstrækkelig tyngde, da masser af elever hvert år sjusker med partituropstillingen. Det er jo ikke fordi vi vil være formalister, men det *er* altså ikke godt hvis elevens intentioner er misforståelige for censorerne. Af samklangsmæssige grunde (tæt / spredt) er det ikke ligegyldigt hvem eller hvad de tilføjede stemmer er tiltænkt. Det samme gælder ambitus og hvilken bas der spilles på. Censorer må ikke skulle sidde og gætte sig frem (- det gør dem i øvrigt også vrisne og vrisne censorer er meget farlige), derfor:

UD med betegnelser som ”Melodi” / ”Sang” / ”Solist” / ”Vokal” / ”Medstemme” og ”Hilda Heick”.
IND med entydige, klart definerende stemmebetegnelser som ”Sop” / ”Alt” / ”Tenor” og ”Bas”.

UD med ”Flydekor” og **IND** med de gængse S / A / T / B-betegnelser, som eleverne jo kender så godt fra deres egen kor-praksis.

UD med ”Keyboard” og **IND** med ”Klaver” / ”Fender Rhodes” / ”Hammond orgel” / ”Flygel”...

UD med ”Blæsere” og ”Sax”. **IND** med ”Trompet” / ”Altsax” / ”Tenorsax” / ”Trombone”...

UD med ”Bas” og **IND** med ”El-bas” / ”Kontrabas” / ”5-strengt bas”...

UD med ”Trommer” og **IND** med en specifikation – som mindstemål evt blot ”Som Brynjolf” eller ”Som Grønager” for at henvise til notationsmodellerne i Brynjolfs ”Jazzarrangement” side 97 eller Grønagers ”Groovy” side 106.

Vi ved at nogle kolleger laver huskelister til eleverne, hvor de så krydser af inden de afleverer deres løsning (”Har du husket at...?”). Her kan man jo passende tilføje ovenstående.

Som noget nyt vil eksaminanderne fra og med i år få udleveret en CD, hvor de kan høre en indspilning af alle opgavesættets melodier – de skal blot medbringe en Discman eller sætte CD’en i en evt tilstedeværende computer. Når det gælder de ”rytmiske” opgaver er der under melodien lagt

et "click-track": en diskret hi hat-markering af taktens fire slag. Det er vores håb at dette vil tydeliggøre opgavemelodiens lifts for eksaminanden og animere til at udnytte disse i arrangementet. Alt for få eksaminander har hidtil taget hensyn til eller udgangspunkt i opgavemelodiens forløb: rytmegruppen tonser bare af sted med sine ostinater på tværs af lækre lifts og betoninger.

Rytmegruppen skal naturligvis ikke gå med på hver eneste synkope der måtte forekomme i melodien, men den **bør** da **forholde sig til de mest markante lifts i melodien**.

I betragtning af hvor vigtig og karakteriserende synkopen / liftet er for de rytmiske moder-genrer pop/rock og jazz/swing kan man i det hele taget indimellem godt undre sig over hvor lidt lift-bevidste eksaminanderne tilsyneladende er: man ser hvert år masser af eksempler på flydekor bestående af lutter helnoder tværs gennem en hel sats, modstemmer der spadserer af sted lige på slaget igennem hele formafsnit. Hele arrangementer uden et eneste lift (undtagen i den givne melodi, der forgæves står og gør sig til...). Et godt tip vil derfor være at arbejde på **at gøre eleverne bevidste om og sikre i udførelsen af lifts / synkoper** - også i de tilføjede stemmer.

En vigtig pointe i det nye bud på en lærebog til pop/rock-disciplinen - Ole Barnholdts "Arrangør" (Systime, 2005) - er netop at arrangementet skal tage udgangspunkt i melodien. Melodiens forløb bør afspejles i arrangementet – med skyldig hensyntagen til prægnante lifts, men også med et vågent øre for melodiens pauser. Et andet godt tip vil med andre ord være **at gøre eleverne mere bevidste om fænomenet fills**: hvilke arrangør-tricks kan man hive op af hatten når melodien tager sig en slapper? Som censor er man hvert år nærmest grædefærdig over at så få griber de mere kompositoriske / kreative muligheder med den kyshånd de fortjener: satsen pløjer bare af sted med bevidstløst flydekor eller mekanisk medstemme tværs gennem den ene appetitvækkende tomme takt efter den anden.

Opgavekommissionen *har* jo svoret at opgave 3 for fremtiden altid vil indeholde rige muligheder for fx korsvar, så lad os få fills som parafraserer og imiterer og låner fra opgavemelodien. **UD** med rutinemæssige treklangsbrydninger og sporadiske (alibi)melodistumper, **IND** med bærende, gennemgående idéer i fills – forholdende sig til opgavemelodien. Og lad os også minde om go'e gamle "flyd + fills" – den var nu heller ikke så tosset...

Een enkelt velgennemtænkt medstemme er stadig en fin idé, som vil give pluspoints. Men det er uklogt at vænne sine elever til pr automatik - helt mekanisk og uden at undersøge opgavemelodiens forløb i forhold til de givne akkorder - at tilføje medstemme *hele vejen* gennem sangen. Det er et stilfremmed koncept, som ydermere strider imod kravet om variation i de satstekniske virkemidler i overensstemmelse med opgavemelodiens form. Alligevel ser man mange af den type løsninger hvert år. Omvendt ser man forbløffende få eksempler i pop/rock-løsningerne på **den homofone blokstil / thickened line** som jo nærmest er et must i jazz/swing-løsningerne. Hvorfor ikke lære eleverne at lave treklangsmedstemmer i et formafsnit? Det vil hæve ambitionsniveauet og den tekniske sværhedsgrad – og åbne mulighed for flere pluspoints.

Endelig kunne man også opfordre til **at gøre noget mere ud af satsens slutning / afrunding**. Alt for mange løsninger stopper bare brat eller løber bevidstløst ud i sandet. I satsens slutningsdannelse ligger der jo også en lille kreativ kompositorisk åbning gemt - med mulighed for at øge satsens indhold af satstekniske og genretypiske virkemidler.